

Artiesten als kwetsbare groep

Artiesten worden hard getroffen door de Covid-19-crisis omdat vanwege de 'lockdown' veel van hun geplande activiteiten en evenementen werden geannuleerd. Vaak werd hun opdracht, al of niet in de vorm van een contract van beperkte duur, reeds stopgezet en zijn er geen nieuwe in het vooruitzicht.

De Nationale Veiligheidsraad heeft intussen ook alle massa-evenementen tot eind augustus geannuleerd. Duizenden artiesten en tijdelijke medewerkers van festivals en andere evenementen kunnen daardoor niet werken deze zomer en dreigen zonder beroepsinkomen te vallen. Veel artiesten maken zich dan ook zorgen.

In hun open brief aan de premier van 12 mei ll. vragen driehonderd artiesten niet alleen om meer duidelijkheid inzake de voorwaarden en de datum van de hervatting van hun professionele activiteit, maar ook om een debat over de moeilijke financiële situatie van vele artiesten, in het bijzonder binnen de Commissie Sociale Zaken. Men vraagt ook *"passende financiële steun opdat zij gedurende de duur van deze crisis 'met verlies' verder kunnen blijven bestaan, totdat ze hun normale activiteiten kunnen hervatten"* en *"een statuut [...] dat hun vaardigheden waard is, evenals de nodige sociale bescherming om deze crisis te kunnen overleven."*

Het Belgisch Netwerk Armoedebestrijding (BAPN) wees reeds eerder op een aantal problemen met betrekking tot de artiesten, gelieerd aan de Covid-19 crisis:

« *Een reeks gemeenschaps-, regionale, federale initiatieven maar geen coördinatie:*

- *De taks shelter voor de podiumkunsten en de audiovisuele sector: de termijnen waarbinnen kosten gemaakt moeten worden zijn met 6 maanden verlengd, maar het moet bewezen worden dat men getroffen is door de COVID-crisis.*
- *Voor uitzendkrachten (minderheid) kunnen degenen die in België wonen maar actief zijn in een ander land en aangesloten zijn bij de sociale zekerheid in een ander land, door de mazen van het net vallen als een gevolg van de verblijfsvoorwaarden van de sociale bescherming in het andere land.*
- *Voor artiesten die werken op basis van een opeenvolging van contracten van bepaalde duur, kunnen zonder werk vallen omdat hun contract van bepaalde duur werd stopgezet en er geen andere in het vooruitzicht is.*

« *Voor artiesten met een kunstenaarsstatuut :*

- *Het verkrijgen van een statuut kan worden gecompliceerd doordat de syndicale permanenties elektronisch en telefonisch moeten verlopen.*
- *Je moet 156 dagen dienstverband aantonen, waaronder 104 dagen artistieke activiteit in de afgelopen 18 maanden om alleen beschikbaar te zijn voor artistieke banen; en om te blijven profiteren van de vergoeding voorzien voor de derde fase van de eerste periode van werkloosheidsuitkering gedurende 12 bijkomende maanden, aan het einde van de derde fase. Vanwege de COVID-crisis zal het moeilijk zijn om 156 dagen dienstverband aan te tonen waarvan 104 dagen artistieke activiteit. Voor personen die momenteel genieten van*

COVID-19 CRISIS WORKING GROUP SOCIAL IMPACT

.be

een statuut als kunstenaar, werd reeds uitstel verleend voor de periode waarin ze hun activiteit moeten rechtvaardigen, alsook voor het verlengen van hun vergoeding. Maar hoe zit het met zomerfestivals, enz. ”

De statuten van de artiesten:

Een artiest of kunstenaar wordt ondergebracht in de bestaande statuten. Er bestaat dus geen kunstenaarsstatuut met afzonderlijke bijdragen en/of afzonderlijke sociale bescherming. Artiesten en kunstenaars kunnen zich in uiteenlopende sociale statuten registreren, vaak met bepaalde uitzonderingen of flexibiliteit om aldus rekening te houden met hun soms preciaire en wisselende arbeidsomstandigheden.

De mogelijke statuten voor artiesten zijn:

- zelfstandige in hoofdberoep,
- zelfstandige in bijberoep,
- werknemer,
- zelfstandige met een RSZ-status
- kunstenaar in de kleine vergoedingsregeling.

Het is de Kunstenaarscommissie (zie “artist@work”) die de artiesten informeert over hun rechten en plichten op het gebied van hun sociale statuut en die, indien nodig, hen de daartoe vereiste documenten uitreikt. De volgende documenten kunnen daarbij worden toegekend:

- Kunstenaarsvisum: Dit document laat de kunstenaar/artiest toe om als artistiek gekwalificeerde diensten te presteren in een kader dat vergelijkbaar is met een arbeidsovereenkomst en geeft toegang tot het stelsel van de werknemers. Sinds 1 januari 2014 kunnen artiesten en kunstenaars die over een kunstenaarsvisum beschikken, genieten van een werkloosheidsuitkering, zelfs als niet aan de contractuele voorwaarden wordt voldaan.
- Kunstenaarskaart: Dit document wordt verstrekt aan artiesten die, mits aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan, niet onderworpen worden aan de sociale zekerheid voor werknemers.
- Zelfstandigheidsverklaring: Dit document geeft aan de artiest de garantie dat het statuut van zelfstandige gedurende 2 jaar niet betwist zal worden.

Tabel 1. Aanvragen voor kunstenaarskaart, kunstenaarsvisum en zelfstandigheidsverklaring voor artiesten voor de Franse en Nederlandstalige kamers (tussen haakjes staat het aantal goedgekeurde aanvragen).

	2017		2018	
	FR	NL	FR	NL
Kunstenaarskaart	5.590 (5.093)	7.663 (7.033)	5.688	4.449
Kunstenaarsvisum	213 (314*)	67 (63)	292 (235)	98 (90)
Zelfstandigheidsverklaring	4	9	5	10

*inclusief aanvragen 2016 goedgekeurd in 2017.

Bron: Kunstenaarscommissie.

In de nota inzake de kwetsbare groepen van 22 april II. die door de NBB voor de ERMG werd opgesteld¹, stelt men op basis van informatie verschaft door de Nationale Rekeningen dat er in ons land 18.500 artiesten actief zijn, waarvan er ongeveer 7.400 actief zijn als zelfstandige en ongeveer 11.200 als loontrekkende².

Volgens de Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ) waren er in 2018 3.451 personen geregistreerd onder de code 509 “Kunsten (vóór 1/7/2003): schilders, decorateurs, instrumentstemmers, muzikcomponisten, filmmakers, acteurs, artiesten, modelbouwers, ...” en waren er 16.965 personen geregistreerd onder de code 510 “Kunst (vanaf 1/7/2003): levering van artistieke diensten en / of productie van artistieke werken in de audiovisuele en beeldende kunstsector, muziek, literatuur, amusement, theater en de choreografie” geregistreerd als zelfstandige in hoofdberoep of als bijberoep.

De impact van de Covid-19-crisis:

Volgens de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA) werden er volgens de meest recente gegevens in maart 2020 8.294 betalingen van een volledige werkloosheidsuitkering aan werknemers met de werknemerscode “artiest” verricht.

Er werden door/voor werknemers met de werknemerscode “artiest ook veel aanvragen voor tijdelijke werkloosheid omwille van overmacht door de Covid-19-crisis ingediend (zie tabel 1 in bijlage). In de maanden maart en april waren dat er respectievelijk 1.250 en 1.304.

Het gaat voornamelijk om personen die actief zijn in de “beoefening van uitvoerende kunsten door artistieke ensembles”, namelijk resp. 795 (maart) en 865 (april). De tweede groep vormen de artiesten die actief zijn via uitzendbureaus (resp. 154 en 88) en derde groep zijn personen die actief zijn in de “promotie en organisatie van uitvoerende kunstevenementen” (resp. 51 en 70).

Artiesten die als zelfstandige in hoofdberoep of in bijberoep actief zijn en die evenementen geannuleerd zien door de Covid-19-maatregelen, kunnen zich wenden tot hun sociaal verzekeringsfonds. In de regel hebben zij recht op het overbruggingsrecht. We beschikken momenteel helaas niet over gegevens voor wat betreft artiesten die als zelfstandigen die hiervan gebruik maken.

Specifieke maatregelen voor artiesten:

Aanvankelijk dreigde een belangrijke groep artiesten door de mazen van het net te vallen van de bijzondere maatregelen die aan het begin van de Covid-19-crisis werden genomen. Het versoepelen van de toegang tot tijdelijke werkloosheid voor tijdelijke contracten en uitzendkrachten, en de toegang tot het overbruggingsrecht voor zelfstandigen in bijberoep, losten een deel van het probleem op.

¹ Département d'études de la Banque Nationale de Belgique, « Identification des personnes n'entrant pas dans les systèmes classiques de protection dans le cadre de la crise Covid-19 » 22 april 2020.

² Het aantal artiesten werd door de NBB geschat aan de hand van de werkgelegenheid in tak 90 - Creatieve artistieke en uitvoerende activiteiten.

Er werd dan ook reeds tegemoetgekomen aan diverse verzuchtingen van het BAPN met betrekking tot de artiesten en kunstenaars:

1) Met betrekking tot de vraag naar coördinatie:

Tijdens de persconferentie van de Nationale Veiligheidsraad van 13 mei ll., kondigde de Eerste Minister aan dat een interministeriële conferentie zich buigt over de problematiek.

2) Met betrekking tot het toekennen van tijdelijke werkloosheid:

De Minister van Werk kondigde op 8 mei ll. aan dat het systeem van tijdelijke werkloosheid omwille van overmacht door de Covid-19-crisis verder zal worden opengesteld voor artiesten en medewerkers uit de evenementensector³.

Werknemers uit de evenementen- en artistieke sector, zullen een beroep kunnen doen op de tijdelijke werkloosheid omwille van overmacht door de Covid-19-crisis onder de volgende voorwaarden:

- Het moet gaan om een artistieke prestatie die, of evenement dat door een beslissing van de nationale veiligheidsraad werd afgelast of verboden omwille van het verbod op samenscholing van toeschouwers of deelnemers;
- Het evenement/de artistieke prestatie moest plaatsvinden in de periode van 1 mei tot 31 augustus 2020;
- De werknemer/artiest zou tewerkgesteld moeten geweest zijn in het kader van een arbeidsovereenkomst, en dit ongeacht de functie;
- Uit de aanvraag van de werknemer/artiest en de aangifte van de werkgever moet blijken dat het evenement/artistieke prestatie en de aanwerving van de werknemer met een arbeidsovereenkomst al voorzien waren sinds een datum vóór 15 april 2020. Dat moet blijken uit schriftelijke bewijzen van alle mogelijke aard (offertes, programmaboekjes, mails, enz.), met een datum vóór 15 april 2020, die bij de aanvraag van de werknemer worden gevoegd;
- Voor de werknemer die geen artistieke activiteit uitoefent, moet bij de aanvraag het bewijs zijn gevoegd dat de werknemer, in de referentieperiode van mei tot augustus van het voorafgaande jaar tewerkgesteld was in het kader van een gelijkaardig evenement.

De werknemers of artiesten ontvangen een uitkering voor tijdelijke werkloosheid voor de dagen dat ze in normale omstandigheden gewerkt zouden hebben.

³ Zie <https://www.dekamer.be/doc/CCRI/pdf/55/ic173.pdf>

3) Met betrekking tot de degressiviteit:

Eerder werd het statuut voor artiesten al versoepeld. Om de referentieperiodes te bepalen, die nodig zijn om de reeds bestaande voordelen (o.a. 60% uitkering) in de werkloosheid te krijgen of verder te behouden, werden de maanden april-juni geneutraliseerd. Concreet werd de normale referentieperiode van 12 maanden met 3 maanden verlengd. Omdat alle voorstellingen of opnames stilliggen, kunnen artiesten in de praktijk immers geen opdrachten uitvoeren.

Een aantal vragen van de BAPN werd echter nog niet beantwoord:

- 1) Met betrekking tot Kunstenaarscommissie: Het juridische mandaat van de Kunstenaarscommissie is erg restrictief waardoor hun werking momenteel wordt belemmerd. Een aanpassing lijkt zich dan ook op te dringen.
- 2) Met betrekking tot de taks shelter voor de podiumkunsten en de audiovisuele sector: De BAPN vraagt om een versoepeling.

In het algemeen raden wij aan om de communicatie inzake de verschillende maatregelen die bestaan voor artiesten en personen werkzaam in de evenementen en cultuursector, te versterken. Dit kan via het portaal Artist@Work, maar ook door een specifieke communicatiecampagne.

COVID-19 CRISIS WORKING GROUP SOCIAL IMPACT

.be

BIJLAGEN

Tabel 1. Overzicht van de aanvragen voor tijdelijke werkloosheid omwille van overmacht door de Covid-19-crisis door werknemers met de werknemerscode "artiest" (op 11/05/2020).

Nijverheidstak	Maart 2020	April 2020	Mei 2020
Uitzendbureaus	154	88	
Activiteiten in verband met films en video- en televisieprogramma's na de productie	1		
Overige diensten in verband met het maken van geluidsopnamen	1	1	
Productie van bioscoopfilms	27	25	
Productie van films, m.u.v. bioscoop- en televisiefilms	34	34	
Productie van televisiefilms	28	22	
Productie van televisieprogramma's	18	19	2
Beoefening van uitvoerende kunsten door artistieke ensembles	795	862	4
Beoefening van uitvoerende kunsten door zelfstandig werkende artiesten	16	15	
Exploitatie van culturele centra en multifunctionele zalen ten behoeve van culturele activiteiten	17	12	9
Exploitatie van schouwburgen, concertzalen en dergelijke	61	71	9
Gespecialiseerde beeld-, verlichtings- en geluidstechnieken	5	23	
Ondersteunende activiteiten voor kunsten	5	9	
Overige recreatie- en ontspanningsactiviteiten, n.e.g.	8	11	
Promotie en organisatie van uitvoerende kunstevenementen	51	70	11
Algemeen welzijnswerk met huisvesting		1	
Cultureel onderwijs	6	5	
Sociaal-cultureel vormingswerk	1	1	
Overige verenigingen, n.e.g.	8	7	
Eetgelegenheden met beperkte bediening	1	1	
Activiteiten van managers van artiesten, sportlui en overige bekende personen	2	17	
Ingenieurs en aanverwante technische adviseurs, exclusief landmeters		1	
Mediarepresentatie	5	2	
Overig speur- en ontwikkelingswerk op natuurwetenschappelijk gebied	2	2	
TOTAAL	1250	1304	35